

УДК 342.95

DOI 10.32782/cuj-2025-1-8

Сахно Артем Петрович

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-1260-1212

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВИКЛЮЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ СУДУ» В КОНТЕКСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 175-1 КУПАП «КУРІННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ У ЗАБОРОНЕНИХ МІСЦЯХ»

У статті уточнено розуміння суб'єкта розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми (на прикладі статті 175-1 КУпАП «Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях»). Визначено актуальність удосконалення адміністративної відповідальності за куріння тютюнових виробів у заборонених місцях. Підкреслено, що куріння сигарет є найпоширенішим способом вживання тютюну серед підлітків, а більшість людей, які вживають тютюн, розпочали куріння саме в підлітковому віці. Це спричиняє швидке формування ніотинової залежності та ускладнює відмову від куріння у старшому віці. Констатовано, що проблема куріння на теперішній час залишається доволі гострою, що в тому числі, може бути обумовлено й тим фактом, що куріння електронних цигарок набуває особливої популярності серед неповнолітніх, задовільний стан здоров'я яких є запорукою успішного розвитку нашої держави в стратегічній перспективі. Наголошено, що законодавство про адміністративну відповідальність має виробити дієві механізми, спрямовані на забезпечення прав неповнолітніх щодо здорового способу життя, у вільному від шкідливого впливу тютюнових виробів суспільному середовищі. Обґрунтовано доцільність визначення на законодавчому рівні виключної судової компетенції, одним із елементів якої мають вважатися суддівські повноваження щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми. Виокремлено ряд важливих ознак, які іманентні виключній компетенції, як правовій категорії, а саме: носієм виключної компетенції, є державний орган, наділений державно-владними повноваженнями; делегування виключної компетенції іншому органу чи посадовій особі не допускається. Запропоновано поняття виключної компетенції суду щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами віком від 16 до 18 років, як урегульованої нормами адміністративного права сукупності повноважень суду, спрямованих на забезпечення розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми. Надано пропозиції щодо внесення змін до статті 221 КУпАП, доповнивши її частиною другою наступного змісту: «Розгляд справ про адміністративні правопорушення, вчинені особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років належить до виключної компетенції суддів районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів».

Ключові слова: адміністративна юрисдикція, розгляд справ про адміністративні правопорушення, тютюнові вироби, куріння, неповнолітні, суд, суддівські повноваження, виключна компетенція.

Sakhno A. P. Regarding the definition of the concept of “exclusive jurisdiction of the court” in the context of considering cases of administrative offenses under Article 175-1 of the Code of Administrative Offenses “Smoking of tobacco products in prohibited places”

The article clarifies the understanding of the subject of consideration of cases of administrative offenses committed by minors (using the example of Article 175-1 of the Code of Administrative Offenses "Smoking of tobacco products in prohibited places"). The relevance of improving administrative liability for smoking of tobacco products in prohibited places is determined. It is emphasized that cigarette smoking is the most common way of using tobacco among adolescents, and the majority of people who use tobacco started smoking in adolescence. This causes the rapid formation of nicotine addiction and complicates quitting smoking in older age. It is stated

that the problem of smoking remains quite acute at present, which, among other things, may be due to the fact that smoking of electronic cigarettes is gaining particular popularity among minors, whose satisfactory health is the key to the successful development of our state in the strategic perspective. It is emphasized that the legislation on administrative responsibility should develop effective mechanisms aimed at ensuring the rights of minors to a healthy lifestyle, in a public environment free from the harmful effects of tobacco products. The expediency of determining at the legislative level exclusive judicial competence, one of the elements of which should be considered judicial powers to consider cases of administrative offenses committed by minors, is substantiated. A number of important features inherent in exclusive competence as a legal category are highlighted, namely: the bearer of exclusive competence is a state body endowed with state authority; delegation of exclusive competence to another body or official is not allowed. The concept of exclusive jurisdiction of the court to consider cases of administrative offenses committed by minors aged 16 to 18 years is proposed, as a set of court powers regulated by the norms of administrative law, aimed at ensuring the consideration of cases of administrative offenses committed by minors. Proposals are made to amend Article 221 of the Code of Administrative Offenses, supplementing it with part two of the following content: "Consideration of cases of administrative offenses committed by persons aged sixteen to eighteen years shall be within the exclusive jurisdiction of judges of district, city district, city or city district courts".

Key words: administrative jurisdiction, consideration of cases of administrative offenses, tobacco products, smoking, minors, court, judicial powers, exclusive competence.

Вступ. Важливе значення щодо актуалізації окресленої в цьому дослідженні проблеми, є норми Конвенції Генеральної Асамблеї ООН «Про права дитини» та «Про контакт з дітьми», які проголосили пріоритет інтересів та добробуту дітей у всіх сферах життя держави, наголосивши на тому, що дитина, через її фізичну та розумову незрілість, потребує спеціальної охорони та турботи, включаючи належний правовий захист [1; 2].

На теперішній час проблема куріння в громадських місцях стає все більш актуальною, з огляду на затребуваність цієї шкідливої звички серед неповнолітніх осіб. В Україні наявна наступна структура адміністративних правопорушень, вчинених неповнолітніми: куріння тютюнових виробів в заборонених місцях (ст. 175-1 КУпАП) – 51,4%; дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП) – 14,3%; керування транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів (ст. 130 КУпАП) – 14,3%; розпивання спиртних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді (ст. 178 КУпАП) – 7,1% [3].

Аналіз наведених статистичних даних дозволяє констатувати, що на теперішній час адміністративні правопорушення за статтею 175-1 КУпАП посідають лідируюче місце серед проступків, вчинюваних неповнолітніми.

За інформацією Центру громадського здоров'я МОЗ України, найпоширенішим

способом вживання тютюну серед підлітків є куріння сигарет. Більшість людей, які вживають тютюн, розпочали куріння саме в підлітковому віці. Це спричиняє швидке формування нікотинової залежності та ускладнює відмову від куріння у старшому віці.

Куріння сигарет є найбільш розповсюдженим у хлопців (56,2%), ніж у дівчат (45,1%). Поширеним є досвід куріння сигарет у респондентів старшої вікової групи 2000–2001 року народження і становить 61,8% у хлопців та 54,7% у дівчат.

Під час дослідження було виявлено, що з 2003 року спостерігається чітка тенденція до зменшення віку куріння серед підлітків. Зокрема, вік першої спроби куріння становить 14 років для кожного 8 підлітка (12,1%). Проте, перша спроба сигарет у віці 9 років і молодше була в кожного 10 опитаного. Хлопці та дівчата починають курити в однаковому віці.

Звичка курити щодня починає формуватися з 14 років та посилюється з роками. Хлопці є більш схильними до формування звички курити щодня, ніж дівчата [4].

Отже, проблема куріння на теперішній час залишається доволі гострою, що в тому числі, може бути обумовлено й низькими штрафними санкціями за вказаний вид адміністративного правопорушення. Проблема ускладнюється й тим фактом, що куріння електронних цигарок набуває особливої популярності серед неповнолітніх, задовільний стан здоров'я яких є

запорукою успішного розвитку нашої держави в стратегічній перспективі.

Таким чином, законодавство про адміністративну відповідальність має виробити дієві механізми, спрямовані на удосконалення адміністративної відповідальності за куріння тютюнових виробів у заборонених місцях, а також забезпечення прав неповнолітніх щодо здорового способу життя, у вільному від шкідливого впливу тютюнових виробів суспільному середовищі.

Матеріали та методи. Окремі процесуальні аспекти щодо судового розгляду справ про адміністративні правопорушення за статтею 175-1 КУпАП розкриті в роботах відомих українських учених, таких як: О.В. Алексеева, Ю. І. Ковальчук, Р. С. Козюренко, Г. В. Корчевний, К. І. Мельник, К. Ю. Мураненко, І. Пастух, А. Пилипенко, В. П. Тарануха. Разом з тим, для правозастосовної практики важливе прикладне значення має подальше наукове осмислення теоретико-правових питань щодо сутності та змісту виняткової компетенції судів з розгляду справ про адміністративні правопорушення за статтею 175-1 КУпАП, вчинені неповнолітніми особами віком від 16 до 18 років.

Мета статті полягає в удосконаленні механізму притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачені статтею 175-1 КУпАП «Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях», в частині визначення поняття виключної компетенції суду щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами віком від 16 до 18 років, а також наданні відповідних пропозицій до статті 221 КУпАП.

Результати. Зменшення шкідливого впливу тютюнових виробів на здоров'я неповнолітніх є важливим напрямом державної політики, успішна реалізація якого нами вбачається в удосконаленні механізму притягнення до адміністративної відповідальності за вказаний вид правопорушення.

За справедливим твердженням К. І. Мельник, на сьогодні адміністративна відповідальність є найпоширенішим видом юридичної відповідальності у правовій системі України,

правоохоронна роль якого у боротьбі з наймасовішими протиправними діяннями, якими є адміністративні проступки, постійно зростає [5, с. 121].

Проте на сьогодні окремі аспекти правового регулювання порядку притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх потребують удосконалення. Зокрема, неврегульованими на законодавчому рівні залишаються питання щодо уточнення суб'єкта розгляду справ про адміністративні правопорушення за статтею 175-1 КУпАП «Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях», вчинених неповнолітніми особами, віком від 16 до 18 років.

Так, відповідно до статті 222 КУпАП, визначено склади адміністративних правопорушень, справи по яких уповноважені розглядати органи Національної поліції. Серед іншого, до числа таких правопорушень належать і проступки, відповідальність за які настає за статтею 175-1 КУпАП, за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради.

Крім того, справи про адміністративні порушення, визначені статтею 175-1 КУпАП, вчинені у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради, повноважні розглядати виконавчі комітети (виконавчі органи) сільських, селищних, міських рад [6].

Нагадаємо, що відповідно до статті 19 Конституції, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [7].

Тобто повноваження суб'єктів адміністративної юрисдикції, визначених у ст.ст. 219 та 222 КУпАП, щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення за статтею 175-1, не можуть бути звужені, шляхом виключення зі складу зазначеного проступку неповнолітнього суб'єкта.

Разом з тим, відповідно до частини 1 статті 221 КУпАП, справи про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами, віком від 16 до 18 років, розглядаються

суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів. При цьому законодавець не наголошує на тому, що вказане повноваження є виключною компетенцією суду.

У зв'язку з цим актуалізується питання щодо пріоритетності норм КУпАП, в частині визначення суб'єкта розгляду справ окресленої категорії, вчинених неповнолітніми особами, віком від 16 до 18 років, оскільки, з одного боку, суб'єктами розгляду справ про адміністративні правопорушення за статтею 175-1 КУпАП є органи Національної поліції (стаття 222 КУпАП) та виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад (стаття 219 КУпАП), а з іншого – судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (стаття 221 КУпАП). Разом з тим, з огляду на те, що КУпАП не встановлює пріоритету серед суб'єктів адміністративної юрисдикції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, зазначене питання потребує більш глибокого дослідження.

Звернення до наукової літератури дає підстави для висновку про доцільність визначення пріоритетності повноважень судів, серед органів адміністративної юрисдикції, щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, суб'єктами яких є неповнолітні особи віком від 16 до 18 років.

Наприклад, Ю. І. Ковальчук обґрунтовує ідею щодо доцільності створення ювенальної юстиції як частини системи загальних судів. Насамперед, твердить науковець, основну увагу необхідно приділити модернізації адміністративно-процесуального законодавства відносно адміністративної відповідальності неповнолітніх, в якому закріпити пріоритет судового захисту прав і законних інтересів неповнолітніх [8, с. 7].

Деякі дослідники, думку яких ми розділяємо, обґрунтовують доцільність визначення на законодавчому рівні виключної судової компетенції, одним із елементів якої мають вважатися суддівські повноваження щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми. Наприклад, Р. С. Козюренко вказує, що до виключної судової підвідомчості віднесене застосування певних видів адміністративних стягнень, а

також розгляд справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років. При цьому адміністративно-деліктні повноваження судів виходять за межі статті 221 КУпАП, адже саме судам підвідомчі справи про порушення митних правил та справи про адміністративні правопорушення, які пов'язані з корупцією [9, с. 3].

Варто погодитися з думкою І. Пастуха, що наслідком застосування виключної компетенції суду щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами віком від 16 до 18 років, може стати застосування суддею до неповнолітнього як адміністративних стягнень так і заходів впливу, що до них можуть бути застосовані (зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; попередження; догана чи сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, або під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання) [10, с. 158].

О. В. Алексєєва переконана, що розгляд справ про адміністративні проступки неповнолітніх належить до виключної компетенції суддів районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів [11, с. 169].

А. Пилипенко вказує на те, що до компетенції суду стосовно здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення, на відміну від інших юрисдикційних органів належить виключне право суду на вирішення певної категорії справ, тобто Кодексом України про адміністративні правопорушення встановлюється виключна компетенція суду [12, с. 27].

Аналіз вищевказаних умовиводів дозволяє констатувати про формування серед переважної більшості науковців усталеного підходу про закріплення в статті 221 КУпАП виключної компетенції судів щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми. Разом з тим докладний аналіз термінологічної конструкції «а також справи про адміністративні правопорушення, вчинені особами віком від шістнадцяти до

вісімнадцяти років», яка міститься у статті 221 КУпАП дозволяє дійти висновку про відсутність прямої вказівки на «виключність» такої компетенції.

У той же час визначення в нормах КУпАП виключної компетенції судів щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми, сприятиме формуванню однозначного підходу щодо визначення суб'єкта розгляду окресленої категорії адміністративних справ.

Саме таким шляхом, наприклад, пішов суб'єкт нормотворення під час визначення кола повноважень адміністративних судів. Зокрема, відповідно до статті 27 Кодексу адміністративного судочинства, визначено коло повноважень адміністративних судів щодо підсудності певних категорій адміністративних справ, шляхом використання терміну «виключна підсудність» [13].

Аналогічний підхід застосовано нормотворцем стосовно порядку та умов пред'явлення позовів у цивільному процесі. Так, відповідно до статті 30 Цивільного процесуального кодексу України, позови, що виникають із приводу нерухомого майна, пред'являються за місцезнаходженням майна або основної його частини. Якщо пов'язані між собою позовні вимоги пред'явлені одночасно щодо декількох об'єктів нерухомого майна, спір розглядається за місцезнаходженням об'єкта, вартість якого є найвищою [14].

Також, окреслюючи виключну компетенцію судів щодо здійснення правосуддя, законодавцем визначено зміст статті 5 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а саме: правосуддя в Україні здійснюється виключно судами та відповідно до визначених законом процедур судочинства [15].

Нагальну потребу визначення виключної судової компетенції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення обстоюють також і деякі фахівці в галузі науки адміністративного права. Зокрема, Г. Корчевний, аргументуючи ідею виключної судової підвідомчості справ про адміністративні правопорушення, зазначає, що саме такий підхід дає можливість чітко розмежувати правосуддя та діяльність органів виконавчої влади і розро-

бити єдині правові процесуальні норми щодо розгляду справи та винесення відповідної постанови [16, с. 114–115].

Таким чином, питання щодо визначення на законодавчому рівні виключної компетенції суду щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами, набуває особливого значення. Відтак, з метою надання пропозицій щодо визначення вказаного поняття на нормативному рівні, варто проаналізувати дефініцію «виключна компетенція», та сформулювати її розуміння, в контексті судового розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами віком від 16 до 18 років.

Зокрема поняття виключної компетенції через призму діяльності суб'єктів публічного адміністрування сформулював В. П. Тарануха, який зазначає, що виключна компетенція – це повноваження органу виконавчої влади або місцевого самоврядування чи посадової особи, які не можуть бути передані будь-яким способом іншим органам або посадовим особам [17, с. 145].

Зазначений вище умовивід дозволяє виокремити ряд важливих ознак, які іманентні виключній компетенції, як правовій категорії, а саме: носієм виключної компетенції, є державний орган, наділений державно-владними повноваженнями; делегування виключної компетенції іншому органу чи посадовій особі не допускається.

Висновки. Отже, пропонуємо розуміти в якості виключної компетенції суду щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми особами віком від 16 до 18 років, як урегульовану нормами адміністративного права сукупність повноважень суду, спрямованих на забезпечення розгляду справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми.

Також з метою вирішення визначеного у цьому дослідженні наукового завдання пропонуємо внести зміни до статті 221 КУпАП, доповнивши її частиною другою наступного змісту: «Розгляд справ про адміністративні правопорушення, вчинені особами віком від

шістнадцяти до вісімнадцяти років належить районних у місті, міських чи міськрайонних до виключної компетенції суддів районних, судів».

Література

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист»: постанова Верховної Ради України від 22.02.2017 р. № 1906-VIII. *Урядовий кур'єр*. 2017. № 97.
2. Конвенція про контакт з дітьми (ETS N 192) : Конвенція Ради Європи від 15.05.2003 р. № ETSN192. *Офіційний вісник України*. 2007. № 91. Ст. 3356.
3. Мураненко К. Ю. Юридіко-психологічні засади профілактики адміністративних правопорушень, вчинюваних неповнолітніми дітьми: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06. Київ, 2020. 229 с.
4. Вживання тютюнових та нікотинових виробів серед підлітків. *Офіційний сайт Центру громадського здоров'я МОЗ України*. URL: <https://www.phc.org.ua/news/vzhivannya-tyutyunovikh-ta-nikotinovikh-virobiv-sered-pidlitkiv>.
5. Мельник К. І. Щодо актуальності внесення змін до адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Право і суспільство*. 2023. № 5. С. 120–127.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
8. Ковальчук Ю. І. Неповнолітній як суб'єкт адміністративної відповідальності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2007. 22 с.
9. Козюренко Р. С. Діяльність судів загальної юрисдикції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 184 с.
10. Пастух І. Поняття та особливості правового статусу судді в системі суб'єктів розгляду справ про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. Спец. вип. № 2 (115). С. 156–162.
11. Алексеева О. В. Адміністративна відповідальність серед інших видів юридичної відповідальності за правопорушення неповнолітніх в Україні: призначення та особливості. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2015. № 2. С. 166–172.
12. Пилипенко А. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів виконавчої влади: питання теорії. *Право України*. 2004. № 2. С. 26–31.
13. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
14. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
15. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545.
16. Корчевний Г. В. Адміністративно-юрисдикційна діяльність судів загальної юрисдикції. *Судова апеляція*. 2006. № 3 (4). С. 111–116.
17. Тарануха В. П. Здійснення адміністративного судочинства в Україні: проблемні аспекти. *Вісник Академії адвокатури України*. 2010. № 2 (18). С. 144–146.

References

1. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny Pro Rekomendatsiyi parlament-s'kykh slukhan' na temu: "Prava dytyny v Ukrayini: zabezpechennya, dotrymannya, zakhyst" : pryiniata 22 lyutoho 2017 roku № 1906-VIII [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine On the Recommendations of the parliamentary hearings on the topic: "Children's rights in Ukraine: ensuring, observing, protecting" from February 22 2017, № 1906-VIII]. (2017). *Uryadovyy kur'yer*, 97 [in Ukrainian].
2. Konventsia Rady Yevropy Pro kontakt z dit'my (ETS N 192) : pryiniata 15 travnya 2003 roku № ETSN192 [Council of Europe Convention On Contact with Children (ETS №. 192) from May 15 2003, № ETSN192]. (2003). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, 91, pp. 3356 [in Ukrainian].
3. Muranenko, K. YU. (2020). Yurydyko-psykholohichni zasady profilaktyky administratyvnykh pravoporushen', vchynyuvanykh nepovnoolitnimy dit'my [Legal and psychological principles of prevention of administrative offenses committed by minors]. *Candidate's thesis*. Kyiv: KNU [in Ukrainian].

4. Vzhivannya tyutyunovykh ta nikotynovykh vyrobiv sered pidlitkiv [Use of tobacco and nicotine products among adolescents]. Retrieved from: <https://www.phc.org.ua/news/vzhivannya-tyutyunovykh-ta-nikotinovykh-vyrobiv-sered-pidlitkiv> [in Ukrainian].
5. Mel'nyk, K.I. (2023). Shchodo aktual'nosti vnesennya zmin do administratyvnoyi vidpovidal'nosti nepovnolitnikh [On the relevance of amendments to the administrative responsibility of minors]. *Pravo i suspil'stvo*, 5, 120–127 [in Ukrainian].
6. Kodeks Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennya [Code of Ukraine on Administrative Offenses]. (1984). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 51, pp. 1122 [in Ukrainian].
7. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine]. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, pp. 141 [in Ukrainian].
8. Koval'chuk, YU.I. (2007). Nepovnolitniy yak sub'yekt administratyvnoyi vidpovidal'nosti [Minor as a subject of administrative responsibility]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv [in Ukrainian].
9. Kozyurenko, R.S. (2017). Diyal'nist' sudiv zahal'noyi yurysdyktsiyi shchodo roz'hlyadu sprav pro administratyvni pravoporushennya [Activities of courts of general jurisdiction in considering cases of administrative offenses]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Pastukh, I. (2021). Ponyattya ta osoblyvosti pravovoho statusu suddi v systemi sub'yektiv roz'hlyadu sprav pro administratyvni pravoporushennya [The concept and features of the legal status of a judge in the system of subjects of considering cases of administrative offenses]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Spets. vyp. № 2 (115), 156–162 [in Ukrainian].
11. Alyeksyeieva, O.V. (2015). Administratyvna vidpovidal'nist' sered inshykh vydiv yurydychnoyi vidpovidal'nosti za pravoporushennya nepovnolitnikh v Ukraini: pryznachennya ta osoblyvosti [Administrative liability among other types of legal liability for minor offenses in Ukraine: purpose and features]. *Visnyk Luhans'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*, 2, 166–172 [in Ukrainian].
12. Pylypenko, A. (2004). Administratyvno-yurysdyktsiyna diyal'nist' orhaniv vykonavchoyi vlady: pytannya teorii [Administrative and jurisdictional activity of executive authorities: issues of theory]. *Pravo Ukrayiny*, 2, 26–31 [in Ukrainian].
13. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrayiny [Code of Administrative Procedure of Ukraine]. (2005, July 6). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 35-36, 37, pp. 446 [in Ukrainian].
14. Tsyvil'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny [Civil Procedure Code of Ukraine]. (2004, March 18). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 40-41, 42, pp. 492 [in Ukrainian].
15. Zakon Ukrayiny Pro sudoustriy i status suddiv pryiniaty 02 chervnya 2016 roku № 1402-VIII [Law of Ukraine On the judicial system and the status of judges from June 2 2016, № 1402-VIII]. (2016). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 31, pp. 545 [in Ukrainian].
16. Korchevnyy, H. V. (2006). Administratyvno-yurysdyktsiyna diyal'nist' sudiv zahal'noyi yurysdyktsiyi [Administrative and jurisdictional activities of courts of general jurisdiction]. *Sudova apelyatsiya*, 3 (4), 111–116 [in Ukrainian].
17. Taranukha, V.P. (2010). Zdiysnennya administratyvnoho sudochynstva v Ukraini: problemni aspekty [Implementation of administrative justice in Ukraine: problem aspects]. *Visnyk Akademiyi advokatury Ukrayiny*, 2(18), 144–146 [in Ukrainian].